

توبہ اور غم و حسرت

روحم و لبہ
 توبہ رویتک " کی توبہ اور توبہ توبہ کی توبہ
 بعضا برکتی یا کلمہ اور توبہ برادر یعنی
 آگہم بعضا برکتی یا کلمہ اور توبہ برادر یعنی
 حیفیہ یہ توبہ کی توبہ اور توبہ برادر یعنی
 نہ م واقعہ یہ توبہ کی توبہ اور توبہ برادر یعنی
 نظر در کہ توبہ اور توبہ کی توبہ اور توبہ برادر یعنی
 غلط تفہیم ہو توبہ کی توبہ اور توبہ برادر یعنی
 یا کلمہ بلکہ توبہ کی توبہ اور توبہ برادر یعنی
 ایا ہم ہم توبہ اور توبہ کی توبہ اور توبہ برادر یعنی
 اسکی کلمہ کلمہ توبہ اور توبہ کی توبہ اور توبہ برادر یعنی
 اولہ غامہ توبہ اور توبہ کی توبہ اور توبہ برادر یعنی
 توبہ اتہ کلمہ توبہ اور توبہ کی توبہ اور توبہ برادر یعنی
 ادرہ سکریمی توبہ اور توبہ کی توبہ اور توبہ برادر یعنی
 آندہ توبہ توبہ اور توبہ کی توبہ اور توبہ برادر یعنی

توبہ کی کلمہ
 یا خود مخففہ اور توبہ اور توبہ کی توبہ اور توبہ برادر یعنی
 لفظی توبہ اور توبہ کی توبہ اور توبہ برادر یعنی
 یا توبہ توبہ اور توبہ کی توبہ اور توبہ برادر یعنی
 ایتنا توبہ اور توبہ کی توبہ اور توبہ برادر یعنی
 برہ توبہ اور توبہ کی توبہ اور توبہ برادر یعنی
 سو توبہ اور توبہ کی توبہ اور توبہ برادر یعنی
 ادرہ توبہ اور توبہ کی توبہ اور توبہ برادر یعنی

ظهائمه . زیرا نفعی او بیه طع لردم بر ابرک . قدرت
 بزهر در . هنکه (اورنه) بی الفک فتخی والک کسری
 رانک کوفی ابله تلفظ ابرنر بنم نرا نشت
 بغه سوزنه ای سنک آردرد . بوکلنه نک اصلی
 رطوخرس (آورنه) Edremsé در . او امله
 حسب ابرم تلفظ ابرر لسه . صی بولی بزهر او زاده ابیات
 ابیات ایدور . هنکه بو مسکت بوکلنه فرانسویم
 رو بجه ده انتقال اینه لالهفنی کس (آندریا (ویا غول)
 آندریا (نویل) رکلده . (آدریا (نویل) در که بولی ؟
 بوکلنه آماند سب سنک اکلر نک . هنکه آنر لانه
 کلنه لاهی روم کلنه لاهی سه تلفظ ایدور .
 (آدریا (نویل) ابر (آدریه) ل با یه لیس مسکت
 رکلده . هنیا سلاده بعلم کلنه اریا ایدر لوری
 او تو سکر (آدریه) بوغنی ؟ آینه نک مانه
 سکر . هن وندیک نام نویی (آدریا)
 (آدریا (نویل) رکنی هریم بوکلنه سه شکره
 هنیا ادرک فاشی واعماریه عاری ایدر لوری
 آدریه در . (آدریه) روجیسی (آندریا)
 لالهفنی ایدر ردر اورنر (آندریا (نویل) رکلده
 زرا شکره (آندریه) (آندریا (نویل) مانه
 زبند . (آدریه) (آندریا) (آندریا)
 حسب بر کسده . بیل ایل نوم کسک سون لانه
 کوره رکلده رکلده . بود غرضی

كما نضى بي صبيحة صبيحة ورتلي رتلي اوتوفى فاعمة
 ترميه ابرم . بزده نضيه برك شعر كلات .
 فقط بوزده شعر وكمده زياره نظم ويا رها
 لك خبير . فيكم نضيه شعر بوند . اقتدار نظم
 وصاله واغرائه واراد . نضيه اهد نضيه شعر
 به بليز . نضيه اراد كل . نضيه بزده شعر
 تمه ورتلي كلام مدوزك التي بوزده سنه لك البيان
 اجبت نكته زياره ابرم جمله مدوزك انذار كل
 كذا نرسه . عجم نضيه رده . فقط نضيه نرسه
 حاضيه ايجار واقتراح واراد . نضيه كاه الفاعله
 كاه نساو عجم نضيه رده . نكته نضيه رده
 نضيه انديكي نكته رتلك آدر اللهم بده مدوزك
 نركيبه بايار . نضيه ابرم ابرم .
 انك ابرم نضيه رتلك رتلك رتلك رتلك رتلك
 انك نركيب نضيه رتلك رتلك رتلك رتلك رتلك
 اوله نضيه بايار . نكته بهر نضيه رتلك
 حلي نضيه رتلك (نركيب نضيه رتلك)
 (بر نضيه رتلك نضيه رتلك) نضيه رتلك
 اقتباس ابرم . بوزده نركيب نضيه رتلك
 نضيه رتلك ابرم نضيه رتلك نضيه رتلك
 نضيه رتلك نضيه رتلك نضيه رتلك نضيه رتلك
 نضيه رتلك نضيه رتلك نضيه رتلك نضيه رتلك

4

آن طرفی سوره در:

کجیم ابدیه بر کور ماه سپهره
هر کس بر صفت زنگ زودار
تقلید ایلر ان بو قدر لذت کفای
بو لایحه یا کیم با لایه خدای
بر نازک روستا دیکه تعبیر لطفی
روفته شکره سه بایه ندر نادر

صفتی صفتی نفس بود که کویک زضا علی افکار منی
کوزل تعریف ایشیدر . بر بویکدن ندر ندر لطف طصه انرا
لهدی که ثم اوج سه بایه ندر ندر روغنی بجه کسر ایسه
کولکنی و بود کندی نه برادر خدا لهدی تقلید ایلر بسیر لهدی
سیرده لهدی آکلاییدر . عینله کمال افکار
لطفی کیم . کله کیمینک بیدکی الفاظده ایله
بجه آنک کیم بای بازه رشتن و یازن سوزن . صفای
تقلید بجه ایچار بجه آنک ابدیه

بنم یاز ویردی ایلک آنک بفرم دیوان نفس دیوانی
بر ناه اولدی یازن کله با بزم کیم چو نه صبر ماهی
نار دیوانی منی نغمه نغمه ایشیم بایک . دیوانی
کلام قدیمی بیه صاندیغم کله نه نغمه دیوانی منی نغمه
ایشیم . واقعا عاری کله ماهی صاندیغم صاندیغم
بایک ایشیم . معنایه بایک ایشیم آتومور دیوانی
یه صاندیغم . صنگر به ایشیم بل وجود منی ایشیم
پز کله ایشیم نغمه ایشیم . ایشیم ایشیم
و نغمه ایشیم . صنگر ایشیم . ایشیم ایشیم
بایک ایشیم . ایشیم ایشیم . ایشیم ایشیم
ایشیم ایشیم . ایشیم ایشیم . ایشیم ایشیم
ایشیم ایشیم . ایشیم ایشیم . ایشیم ایشیم

Rûhum Velîd

Temmuz-ı Rûmî'nin 11 ri tarihiyle olan mektûb-ı muhtasarını Talha'(1) dan aldım. Ba'zan bir kelimeyi yanlış okuyup bir dürlü mâ'nâ çıkaramadığından şikâyet ediyorsun. Bu hâl, el-yevm bende vâkı'dir. Buna galatın nazar derler. Yâni galat-ı ta'allûk-ı nazardır ki bir kere göz öyle görmüş bulunduğundan öylece zapt eder. Galat-ı tefehhüm de de bu kabildendir. Bir kere bir insan bir şeyi yanlış belledikten sonra ^d pek çok zaman ~~hata~~ öylece muhâfaza eder de tashih edemez.

Eski tarz kitabımızda bu dürlü kıraat hataları olagan şeylerdendi. Fakat şimdi (Ponk^tüasion)u kabûl ettiğimiz cihetle ~~virgülleri~~ virgüller bizi bu belâdan kurtarmaktadır.

^{be} Edrine şehrimî mi ya gülşen-i me'vâ mıdır
Anda kasr-ı Pâdişâhî cennet-i a'lâ mıdır
beytindeki ~~Gülşen~~ lâfzını edât-ı tahayyür olan (Yâ) ki Yâhûd muhafefidir. Birlükte okuyunca bi't-tabi' (Yagülşen = Yangleş = Yanlış) lafzı zan olunur. Fakak şimdi bu mısra'ı virgül ile yazacak olursak (Edrine şehri mi bu yâ, gülşen-i me'vâ mıdır) o zaman hataya imkân kalmaz.

Bir de sen bu mısra'daki (Edrine) kelimesini söylediğimiz gibi (Edirne) okuyacak olursan o zaman vezin iyicene oynar. Sakın kabâhat Nef'î'de zan etme. Zîrâ Nef'î öyle hatâlardan müberra idi, Kabâhat bizdedir. Çünkü (Edrine) yi Elif'in E i ve Dal (D) yi İ ve R'yi sesli harfsiz olarak telaffuz edenler bizim zamanımızın şu kırk elli senelik âdemleridir. Bu kelimenin aslı ve doğrusu (Edrene) dir. Evâilde hep öyle telâffuz ederlermiş. Bunu bize evzân ve ebyât isbât ediyor. Çünkü bu memleket Fransızca'ya Rumca'dan intikaal etmiş olduğu gibi (Andria) ve yâhûd bugün (Andrano Vil) değildir. (Adriano Vil) dir ki bunu da bugün Almanlar sâyesinde öğrendik. Çünkü anlar Lâtin kelimelerini Rum kelimelerini hüsn-i muhâfaza ederler.

(1) Ebuzziya Tefvik Bey'in ikinci oğlu (öl.1931).

(Adriyanovil)ise (Adriyen)'in yaptığı memleket demektir.Haniya Mîlâd' dan bir asır sonra Roma İmparatoru olan meşhûr(Adriyen) yok mu ? İşte (A)nın nâmına mensûbdur.Hatta Venedik'in nâm-ı kadîmi (Adriya)'dır.~~Adriyax~~ ~~kik~~(Adriyatik) Denizi de yine bu kelimededen müştaktır.Çünkü oraların fâtihi ve i'mârının hâdîmi İmparator (Adriyen)'dir.(Adriyen)'in Rumcâsı(Andriya) olduğu için Rumlar Edirne'ye (Andriyanivil) demişler, Fransızlar da onlardan alarak (Andriyanovil) nâmını vermişler.(Adriyen) (Andriya) (Andra) hep bir isimdir.Yalnız üç kavim kendi şive-i lisânlarına değiştirmişlerdir.Bu da bitti.

Sana Nef'î'yi sık sık ve dikkatli dikkatli okumağı hassaten tevsiye ederim.Bizde Nef'î'den büyük şâir gelmemiştir.Fakat burada Şâir demekden ziyâde Nâzım demek daha doğrudur.Çünkü Nef'î'de şiir yoktur.İktidâr-ı nazım ve mübâлага ve igrak vardır.Füzûlî'ye asıl mâ'nâsiyle Şâir diyebiliriz.Maksadım o değil.Nef'î bizde Şiir nâmı verilen kelâm-ı mevzûnda altı yüz senelik edebiyâtımız içinde misline tesâdüf edilemeyecek sûretde iktidâr-ı kemâl göstermiştir.Acem mukallididir.Fakat taklîdinde de hassa-i icâd ve ihtirâ' vardır.Nef'î gâh elfâzda gâh ma'nâda Acem mukallidi olur.Lâkin her ikisinde de taklîd ettiği kavme reşkâver olacak sûretde terkîbler yapar, ta'bîrler icâd eder.

Anın için sen Nef'î'yi dâimâ okumalısın.Anın terkîb-i vasfîlerini belle yüb iktizâ etdikçe o yolda ta'bîrler yapmalısın.Meselâ ben (Hurşîd-i celî şa'sa'a-i ma'ârif) terkîbini Nef'î'nin :

(Bir tîğ-i celî pertev-i hurşîd-i ziyâdır)

Mısra'ından ıktibâs etdim.Bu dürlü terkîbler şimdiki edebiyâtda ya'nî garb edebiyâtı tarzında da makbuldür.Çünkü ma'nâlıdır.Fazla olarak letâfet-i elfâzı câmi'dir.O mısra'i hâvî olan kasîde ne kadar hoşdur.Alt tarafı şöyledir :

Kim âyîne-i pür keder-i mâh-ı sipihre

Her lem'ası bir maskala-i jenk zedâdır

Taklîd ile olmaz bu kadar lezzet-i güftâr

Bu lehce-i pâkîze bana dâd-ı hudâdır

Bir tâze revîştir bu ki ta'bîr-i lâtîfi

Revnak şiken-i hüsn-i beyân-ı kudemâdır

Hakikaten Nef'î burada kendi fezâil-i ifâdâtını güzel ta'rîf etmiştir. Biz bugün kudemâmıza nasıl ta'nendâz oluyorsak o da hüsn-i beyân-ı

kudemânın revnakını bihakkın kesr etmiş olduğunu ve bu da kendisine bir dâd-ı hudâ olub taklîd ile müyesser şeylerden olmadığını anlıyor. Ay niyle Kemâl'in ifâdât-ı lâtifesi gibi. Kelimeler hepimizin bildiği elfâz dan iken niçün anın gibi bir şey yazamamışız ve yazamıyoruz. Çünkü taklîd başka icâd başka da anın için.

Benim para verüb de ilk aldığım Dîvân, Nef'î Dîvânı'dır. Bir zaman o kadar parasız kalmış idim ki bir çok Mısır basması nâdir dîvânlarımı hat tâ Hatm-i Kur'an etdiğim yâdigâr-ı peder olan Kelâm-ı Kadîm'i bile sattığım halde yine Nef'î Dîvânı'nı muhafaza etdim. Vâkı'a âdî taşbasması olduğundan satsam da para etmezdi. Ma'amâfih bana ağırlığınca altun verseler ~~yine~~ yine satmazdım. Çünkü ben o sâyede pek çok şey öğrenmişdim.

Yine tekrâr ederim Nef'î'yi dikkatle oku. O büyük âdemin vefâtından 270 sene sonra olsun bir dereceye kadar tercüme-i hâlini yazdığımdan ve bu suretle ruhuna karşı ifây-ı şükr eylediğimden dolayı memnûnum. Anlayamadığın beyitlerini bana yaz sana şerh edeyim. Bâkî Cenâb-ı Hak'dan hüsn-i mülâkaat temennî ederim oğlum.

Peder-i Kemterin
Ebizziya

Ruhum Velid.

(1) Kısa mektubunu

Temmuz-ı Rûmî'nı 11'i tarihiyle olan ~~mektub-ı mantasârını~~ Talha'(2)dan aldım.Ba'zan bir kelimeyi yanlış okuyup bir türlü anlam çıkaramadığından şikâyet ediyorsun.Bu hal, bugün bende de vardır.Buna bakma yanlışları derler. Yani gözün bir şeye ilişmesi yanlışlıdır ki göz bir kere öyle görmüş bulduğundan öylece zapt eder.Anlayış yanlışlığı da ~~uyuladık~~ bunun gibidir.İnsan bir kere bir şeyi yanlış belledikten sonra onu pek çok zaman öylece belleğinde saklar da düzeltemez.

Eski tarzdaki kitaplarımızda bu türlü okunmuş hataları olagan şeyler dendi.Faka şimdi (Ponctuation = Yazılarda nokta, virgül, noktalı virgül vb.işaretler kullanma) usulünü kabul ettiğimiz için virgüller bizi bu belâdan kurtarmaktadır.

ya(hut)

(gülşen)

Bu Edrene şehri midir, bir gülbahçesi yudu mudur

Onda bulunan Pâdişah köşkü Cennet'in en âlâsı mıdır

beytindeki Gülşen sözünü şaşma takısı olan (Ya) ile birlikte okununca tabiidir ki (Yagülşen=Yagleş=Yanlı) ve Yahut'un hafifletilmiş şekli sözü sanılır.Fakat şimdi bu dizeyi virgül ile yazacak olursak (Edrene şehri mi, ya, gülşen-i me'vâ mıdır) o zaman hataya inkân kalmaz.

Bir de bu dizedeki (Edrene) kelimesini söylediğimiz gibi (Edirne) şeklinde okuyacak olursan o zaman vezin iyice bozulur.Sakın kabahat Nef'î'de sanma.Çünkü Nef'î öyle hatalardan uzaktı.Kabahat bizdedir.Çünkü (Edrene) yi ilk hecesini E, ikinci hecesini DİR şeklinde söyleyenler, bizim zamanımızın şu kırk elli yıllık kimselerdir.Bu kelimenin aslı ve doğrusu (Edrene) dir.Eskilerde hep böyle söylerlermiş.Bunu vezinler ve beyitler bize ispat ediyor.Çünkü bu memleketin adı, Fransızca'ya Rumca'dan geçmiş olduğu gibi (andria) ve yahut (Andranovil) değildir,(Andriane Ville)'dir. ki bunu da bugün Almanlar sayesinde öğrendik.Çünkü onlar Lâtin kelimelerini, Rum (Yunan) kelimelerini iyi şekilde korurlar.

(Adriao Ville) ise (Adrien)'in yaptığı memleket (Şehir) demektir.Hani Hz.İsâ'nın doğuşundan yüz yıl sonra Roma İmparatoru olan meşhur (Andrien=Publius Aelius Hadrianus 117-138) yok mu?İşte onun adıyla ilişkilidir. Hatta Venedik'in çok eski adı (adria)'dır.(Adriatik) Denizi'nin adı da yine bu kelimedenden türemedir.Çünkü oraların fatihi ve îmarına hizmet eden (1)Milâdî 24 temmuz.(2) EbuZZiya Tefvik Bey'in ikinci oğlu.Öl.1931.

Hadrianus'dur. (Adriyen)'in Rumca'sı (Andria) olduğu için Rumlar Edirde' ye (Andrianivil) demişler. Fransızlar da onlardan alarak (Andriano Ville) ~~XXXXXXXXXXXX~~ adını vermişler. (Adriyen) , (Andria) , (Andra) hep bir isimdir. Yalnız üç millet kendi dillerinin şivesine göre değiştirmişlerdir. Bu da bitti.

Sana Nef'î'yi sık sık ve dikkatli okumayn tavsiye ederim. Bizde Nef'î'den büyük şair gelmemiştir. Fakat burada Şair demekten çok Nazım, yani menzum yazan demek daha doğrudur. Çünkü Nef'î'de şiir yoktur, manzum yazma kudreti ve abartma ile akıl ölçüsüne sığmayacak kadar abartış vardır. Füzûlî'ye asıl anlamıyla Şair diyebiliriz. Maksadım o değil, Nef'î bizde Şiir adı Vezinli Sözlü yüz yıllık edebiyâtımızda eşine rastlanmayacak şekilde mükemmellik kudreti göstermiştir. Acem (İran) taklitçisidir, ancak taklidinde de yaratma ve yeniden ortaya koyma vardır. Nef'î bazan sözlerde, bazan anlamlarda İran taklitçisi olur, lakin her ikisinde de de taklit ettiği milleti kışkırtacak şekilde tamlamalar yapar, deyimler yaratır.

Onun için sen Nef'î'yi devamlı olarak okumalısın. Onun sıfat tamlamalarını belleyip gerektikçe o yolda deyimler yapmalısın. Orneğin ben (Parlaklığı meydanda olan maarif güneşi) tamlamasını Nef'î'nin :

(Güneş ışığı gibi parlaklığı meydanda olan bir kılıç) dizesinden aldım. Bu türlü tamlamalar şimdiki edebiyatta, yani Batı Edebiyatı tarzında da makbuldür. Çünkü manalıdır. Fazla olarak söz güzelliğini kendisinde toplamıştır. O dizenin bulunduğu Kasîde ne kadar hoştur. Alt tarafı da şöyledir :

Ki gökyüzündeki ayın keder dolu aynası için
Her parlaltısı pas gideren bir parlaticıdır
Bu kadar söz tatlılığı taklit ile olamaz
Bu temiz dil bana Allah vergisidir
Bu bir yeni tarzdır ki hoş deyimi
Eskilerin güzel anlatışlarının parlaklığını kırıcıdır

Hakikaten Nef'î burada kendi ifadelerinin üstünlüğünü güzel anlatmıştır. Biz bugün eskilerimizin kusurlarını açığa vuruyorsak, o da eskilerin güzel anlatışlarının parlaklığını haklı olarak kırmış, yani ~~gidirmiş~~ eksiltmiş, gidirmiş olduğunu ve bunun da kendisi için bir Allah vergisi olup taklitle elde edilecek şeylerden olmadığını anlatıyor. Tıpkı Nâmık

Kemal'in (1) hoş anlatımları gibi. Kelimeler hepimizin bildiği sözlerden iken niçin ~~emlak~~ onun gibi bir şey yazamamışız ve yazamıyoruz. Çünkü taklit başka, yaratma başka da onun için. etme

Benim para verip de ilk aldığım Divan, Nef'î Divanı'dır. Bir ara o kadar parasız kalmıştım ki, bir çok Mısır (Bulak) baskısı az bulunur Divanlarımı, hatta Kur'an'ı ilk hatmettiğim, yani başından sonuna kadar okumasını öğrenip okuduğum baba yadugârı en eski kelâm Allah Kelâmı olan kitabı bile sattığım halde Nef'î Divanı'nı yine de sakladım. Gerçi âdi taşbasması olduğu için satsam da para etmezdi, bununla beraber bana ağırlığına altın verseler yine satmazdım. Çünkü ben onun sayesinde çok şey öğrenmişim.

Yine tekrar ederim : Nef'î'yi dikkatle oku. O büyük adamın ölümünden 270 yıl sonra olsun bir dereceye kadar biyografisini yazdığım için ve böylece ruhuna karşı şükranımı yerine getirdiğimden dolayı memmunum. Anlayamadığın beyitlerini bana yaz, sana açıklayayım. Gerye kalan, Allah'dan iyi bir kavuşma dilerim oğlum.

Değersiz Baban

Ebuzziya